

EVROPSKA UNIJA IN NJENI TRGOVINSKI PARTNERJI

EU je z leti postopoma opustila proizvodnjo delovno intenzivnih izdelkov majhne vrednosti in se usmerila v proizvodnjo blaga blagovnih znamk višje vrednosti. Gospodarstvo EU je odprto, zato je trgovina bistvenega pomena zanjo. Da bi premagala trgovinske ovire in zagotovila enake konkurenčne pogoje za svoja podjetja, se Unija pogaja o sprejetju več sporazumov o prosti trgovini. EU je tudi ena od ustanoviteljev in ključnih akterjev Svetovne trgovinske organizacije (STO).

PRAVNA PODLAGA

Člen 207 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) določa, da je skupna trgovinska politika v izključni pristojnosti Evropske unije.

VODILNI POLOŽAJ EU

Gospodarstvo EU je z več kot 20 % svetovnega bruto domačega proizvoda (BDP) največje na svetu. Zaradi obsega svojega BDP-ja, ki znaša približno 15 bilijonov EUR, in odprtosti svojega trga, z izvozom v vrednosti 2565 milijard EUR in uvozom v vrednosti 2398 milijard EUR, ima EU osrednjo vlogo pri oblikovanju svetovnega trgovinskega sistema, predvsem tako da podpira STO. Gospodarska odprtost je EU prinesla in ji bo tudi v prihodnje prinašala znatne prednosti, saj je več kot 30 milijonov delovnih mest v EU odvisnih od zunanje trgovine in naj bi bilo predvidoma 90 % svetovne gospodarske rasti v naslednjih 15 letih ustvarjenih zunaj Evrope^[1]. Novi gospodarski akterji in tehnološki preboji so bistveno preoblikovali strukturo in vzorce mednarodne trgovine. Zlasti razširjena uporaba informacijskih tehnologij je omogočila izmenjavo blaga in storitev, s katerimi prej ni bilo mogoče trgovati. Devizne transakcije so v zadnjih 20 letih izjemno narasle in dosegle ravni brez primere. Današnje svetovno gospodarstvo je zelo prepleteno in tradicionalno trgovino s končnimi izdelki so večinoma nadomestile svetovne dobavne verige.

Posledice svetovne finančne krize so negativno vplivale na gospodarsko uspešnost Unije. A v primerjavi z drugimi industrializiranimi gospodarstvi je gospodarstvo EU v nekaterih pogledih pokazalo izredno odpornost, njegov delež v svetovnem BDP pa se je zmanjševal počasneje kot delež Japonske in ZDA. Prav tako je EU uspelo ohraniti razmeroma močan položaj pri blagovni menjavi, hkrati pa okrepiti vodilno vlogo v trgovini s storitvami.

[1] „Trgovina za vse: za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko“, Evropska komisija, 2015, str. 8, na voljo 26. aprila 2019, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154143.pdf

VLOGA EVROPSKE KOMISIJE IN EVROPSKEGA PARLAMENTA

Mednarodna trgovina je bila eno prvih področij, kjer so se države članice EU odločile odpovedati svoji suverenosti. Posledično so Komisiji naložile, da v njihovem imenu odloča o trgovinskih zadevah, vključno s pogajanjem o mednarodnih trgovinskih sporazumih. Z drugimi besedami: EU se – kot enoten subjekt – pogaja v imenu vseh svojih držav članic, tako o dvostranskih kot o večstranskih trgovinskih sporazumih. Kot je razvidno iz bilance sistema za reševanje sporov STO, je EU dokazala, da zna v mednarodnih trgovinskih sporih zelo dobro braniti svoje interese. EU mednarodna trgovinska sredstva uporablja tudi za spodbujanje lastnih vrednot in politik ter skuša svoje regulativne prakse razširiti na preostali del sveta. Spodbujanje evropskih vrednot, med njimi človekovih pravic, trajnostnega razvoja, dobrega upravljanja in spoštovanja okolja, je dejansko eden od treh stebrov trgovinske strategije EU z naslovom Trgovina za vse.

EU je tradicionalno naklonjena odprtemu in pravičnemu sistemu mednarodnega trgovanja. Močno si prizadeva za vključitev vseh držav v svetovno gospodarstvo, med drugim s postopno odpravo omejitev v mednarodni trgovini.

Lizbonska pogodba je prav tako okrepila vlogo Evropskega parlamenta, ki je postal Svetu enakovreden sozakonodajalec za zadeve na področju trgovine in naložb. Poleg tega je Parlament s to pogodbo dobil dejavnejšo vlogo pri pogajanjih o mednarodnih trgovinskih sporazumih in njihovi ratifikaciji, saj je njegova odobritev zdaj obvezna. A nekateri deli trgovinske politike ostajajo v pristojnosti držav članic. Sodišče Evropske unije je 16. maja 2017 objavilo mnenje, v katerem je pojasnilo delitev pristojnosti med državami članicami in EU.

TRGOVINSKA POLITIKA IN USMERJENOST

V sporočilu iz leta 2010 z naslovom Trgovina, rast in svetovne zadeve je bila mednarodna trgovina določena za enega izmed stebrov strategije Evropa 2020, s pomočjo katere naj bi EU postala bolj zelena in konkurenčna. Podobno strategija Trgovina za vse iz leta 2015 krepi trgovinsko politiko EU kot glavni dejavnik spodbujanja rasti, delovnih mest in naložb. Poleg tega se v njej poziva, naj se STO da nov zagon, tako da se ji podeli osrednja vloga pri oblikovanju in uveljavljanju pravil, tako da se sprejme bolj osredotočen pristop, ki bo nadomestil sedanji pristop „ene zaveze“, v skladu s katerim se je treba o vseh točkah dnevnega reda dogovoriti skupaj, ter tako da se oblikuje dvotirni sistem, ki bo omogočal, da gredo nekatere članice STO z določenim vprašanjem naprej, hkrati pa bo drugim članicam omogočal tudi, da se tej skupini članic pridružijo naknadno.

Po zastoju v večstranskih pogajanjih v okviru STO o razvojni agendi iz Dohe je morala EU najti alternativne načine za zagotavljanje boljšega dostopa do trgov tretjih držav. V ta namen je bila sprejeta nova generacija celovitih sporazumov o prosti trgovini, ki vključujejo veliko več kot samo znižanja carinskih dajatev in blagovno menjavo.

Prvi tak sporazum o prosti trgovini nove generacije je bil sklenjen z Južno Korejo, ki se je po ratifikaciji Evropskega parlamenta začasno uporabljal od julija 2011, uradno pa je začel veljati decembra 2015. Večstranski trgovinski sporazum med EU ter

Perujem, Kolumbijo in kasneje Ekvadorjem, ki začasno velja od leta 2013, pridružitveni sporazum z državami Srednje Amerike, katerih trgovinski steber se začasno uporablja od leta 2013, celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA), ki se začasno uporablja od septembra 2017, sporazum o prosti trgovini med EU in Singapurjem, o katerem so se pogajanja zaključila leta 2014, ter sporazum o prosti trgovini med EU in Vietnamom, o katerem so se pogajanja zaključila konec leta 2015, vsi pričajo o novi politiki. Sporazum o prosti trgovini z Japonsko je začel veljati 1. februarja 2019.

Medtem ko so bila pogajanja z ZDA o čezatlantskem partnerstvu za trgovino in naložbe (TTIP) ustavljena, se EU trenutno pogaja z drugimi ključnimi partnerji. Pogajanja o trgovinskem sporazumu z ustanovnimi članicami Mercosurja veljajo za pomemben korak k večjemu dostopu do južnoameriškega trga. EU je pogajanja o sporazumih o prosti trgovini začela tudi z Indonezijo, Tunizijo, Filipini, Avstralijo in Novo Zelandijo. Pogajanja z Malezijo, Tajsko in Indijo se bodo nadaljevala takoj, ko bodo okoliščine za to ugodne. EU je začela tudi pogajanja o samostojnih dvostranskih sporazumih o naložbah s Kitajsko in Mjanmarom ter bo preučila, ali lahko podobna pogajanja začne tudi s Tajvanom in Hongkongom. Možnost pogajanj z Iranom bo preučena po njegovem pristopu k STO.

Ti sporazumi bodo prinesli veliko prednosti. Povprečna carina za izvoženo blago EU naj bi se znižala za približno 50 %. Poleg tega naj bi sporazumi o prosti trgovini h gospodarski rasti v EU predvidoma prispevali dodatna 2 % BDP-ja EU^[2]. A sklenitev teh sporazumov lahko traja tudi nekaj let.

UVOZ IN IZVOZ

Evropa je največja svetovna izvoznica končnih izdelkov in storitev ter predstavlja največji izvozni trg za približno 80 držav^[3]. Blagovna menjava med EU in preostalim svetom je leta 2018 znašala 3936 milijard EUR^[4].

Glavni trgovinski partnerji Evropske unije –
Blagovna menjava leta 2018 (v milijonih EUR)

Država	Izvoz	Uvoz	Skupaj	Trgovinska bilanca
ZDA	406.372	267.270	673.642	+139.102
Kitajska	209.906	394.698	604.604	-184.791
Švica	156.484	108.980	265.464	+47.504
Svet	1.955.746	1.980.361	3.936.107	-24.615

Vir: Evropska komisija, 2019.

[2] Politike Evropske unije: Trgovina, Evropska komisija, 2016, str. 5, na voljo 12. aprila 2019, <https://publications.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/9a2c5c3e-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1>

[3] EU position in world trade (Položaj EU v svetovni trgovini), Evropska komisija, na voljo 12. aprila 2019, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

[4] Sporočilo Eurostata za javnost št. 49/2019, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677750/6-18032019-AP-EN.pdf/6fce968a-cc9f-494d-a19c-e04576e42fa9>

V primerjavi z letom 2017 sta se povečala uvoz in izvoz. Pri tem se je uvoz bolj povečal (za 123 milijard EUR) kot izvoz (za 76 milijard EUR).

Trgovinski presežek EU-28 za blago se je z 11 milijard EUR leta 2014 povečal na 60 milijard EUR leta 2015, leta 2017 pa je znašal 20,5 milijard EUR^[5]. Leta 2018 je bil zabeležen deficit v višini 24,6 milijarde EUR. Stroji in transportna oprema sta bili najpomembnejši kategoriji za izvoz in uvoz, sledili pa so jima kemični proizvodi v primeru izvoza ter mineralna goriva v primeru uvoza.

Celoten izvoz v letu 2018 se je povečal za 4,1 % v primerjavi s predhodnim letom, uvoz pa za 6,7 %, in sta dosegla vrednosti v višini 1956 milijard EUR oziroma 1980 milijard EUR. ZDA so bile leta 2018 še vedno daleč najpomembnejša namembna država za izvoz blaga iz EU, sledijo jim Kitajska, Švica in Rusija.

Kitajska je bila v letu 2018 glavna izvorna država blaga, uvoženega v EU, sledijo ji ZDA in Rusija.

Nedavno manjše zmanjšanje bilance v trgovini z blagom je bilo v nasprotju z nadaljnjim napredkom pri pozitivni bilanci trgovine s storitvami. Leta 2017 je imela EU 191 milijard EUR presežka v storitvenih transakcijah s preostalim svetom, pri čemer je izvoz znašal 912 milijard EUR, uvoz pa 721 milijard EUR. Trgovina s storitvami je leta 2017 predstavljala 33 % vsega izvoza EU ter 28 % vsega uvoza blaga in storitev EU^[6]. ZDA, države Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA) in Azija so bile med največjimi partnericami EU v trgovini s storitvami. Glede na najnovjše razpoložljive podatke je trgovina s storitvami v EU osredotočena zlasti na tri kategorije: druge poslovne storitve, prevoze in potovanja^[7].

NEPOSREDNE TUJE NALOŽBE EU

EU je največja svetovna vlagateljica in pomembna prejemnica neposrednih tujih naložb neevropskih držav. Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe leta 2009 so bile dodatno razširjene izključne pristojnosti EU v mednarodnih trgovinskih zadevah, ki zdaj zajemajo tudi neposredne tuje naložbe. Za razjasnitev točnega področja uporabe svojih pristojnosti glede naložb je Komisija Sodišče Evropske unije zaprosila za mnenje o sporazumu o prosti trgovini med EU in Singapurjem. Sodišče je v svojem mnenju iz leta 2017 potrdilo, da večina vidikov neposrednih tujih naložb sodi v pristojnost EU, razen nekaterih izjem, ki zadevajo zlasti reševanje sporov.

Svetovni delež neposrednih tujih naložb leta 2016 (v %)

Država	Vhodne naložbe	Izhodne naložbe
EU	38,4 %	52,0 %
ZDA	35,3 %	39,5 %
Kitajska	7,5 %	7,9 %

[5] DG Trade Statistical Guide June 2018 (Statistični vodič GD za trgovino, junij 2018), Evropska komisija, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf

[6] Izračuni GD EXPO Evropskega parlamenta na podlagi podatkov Evropske komisije.

[7] *International trade in services* (Mednarodna trgovina s storitvami), Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services#Main_services_traded, na voljo 12. aprila 2019. Statistično kategorijo „druge poslovne storitve“ sestavljajo: raziskave in razvoj; strokovno in podjetniško svetovanje; tehnične, s trgovino povezane in druge storitve.

Kanada	5,3 %	7,5 %
Japonska	1,0 %	8,7 %

Vir: Izračuni GD EXPO Evropskega parlamenta na podlagi podatkov Evropske komisije.

Mario Damen / Jakub Przetacznik
04/2019

